

Salon kaupungin esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma 2023-2024

1.8.2023

Sisällys

Johdanto

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

- 1.1. Neuvolapalvelut
- 1.2. Kuraattori- ja psykologipalvelut

2. Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

- 2.1. Opiskeluhuollon ohjausryhmä
- 2.2. Yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmä ja sen johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- 2.3. Pesarapuuttuminen
- 2.4. Lapsen läsnäolon tukeminen esiopetuksessa

3. Yksilökohtainen opiskeluhoito

- 3.1 Lapsen ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin
- 3.2 Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä
- 3.3 Lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

4. Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- 4.1 Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä kanssa
- 4.2 Yhteistyön järjestäminen esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- 4.3 Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

5. Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

JOHDANTO

Esiopetuksen opiskeluhoiltoa säätelee laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Vuoden 2023 alusta laki on muuttunut joidenkin säännösten osalta. Opetushallitus on julkaissut uudistetut esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet, opiskeluhoiltoa koskevien lukujen osalta, vastaamaan vuoden 2023 alussa voimaan tulleita lakimuutoksia oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. Päivitetty kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet on käytössä lukuvuoden 2023-2024, kunnes kokeilu tulee päätökseen. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteissa siirryttiin käyttämään käsitettä opiskeluhoilto. Merkittävänä muutoksena on myös se, että opiskeluhoiltopalvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille eli hyvinvointialueet vastaavat psykologi- ja kuraattoripalveluiden sekä terveydenhoiltopalveluiden järjestämisestä esioppilaille.

Tämä opiskeluhoilto-suunnitelma koskee Salon kaupungin esiopetusyksiköitä. Opiskeluhoilto-suunnitelma korvaa siis aiemman Salon kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelman ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman opiskeluhoilto-luvun osalta. Suunnitelma on lain ja Opetushallituksen määräyksen mukaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoilto-suunnitelma, joka sisältää yleisesti määrättyjä sekä paikallisesti päätettyjä asioita. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoilto-suunnitelma vastaa myös paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoiltoa koskevaa lukua. Opiskeluhoilto-suunnitelma pohjautuu Salon kaupungin esiopetuksen osalta opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteisiin ja Salon kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Opiskeluhoilto-suunnitelmassa kuvataan, miten Salon kaupungin esiopetuksessa toteutetaan yhteisöllistä opiskeluhoilto-työtä, miten yksilökohtaista tukea järjestetään sekä miten lapsien ja heidän huoltajiensa kanssa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa tehdään yhteistyötä. Opiskeluhoilto-suunnitelmassa kuvataan myös toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Opiskeluhoilto-suunnitelman toteutumista seuraa opetuksen järjestäjä.

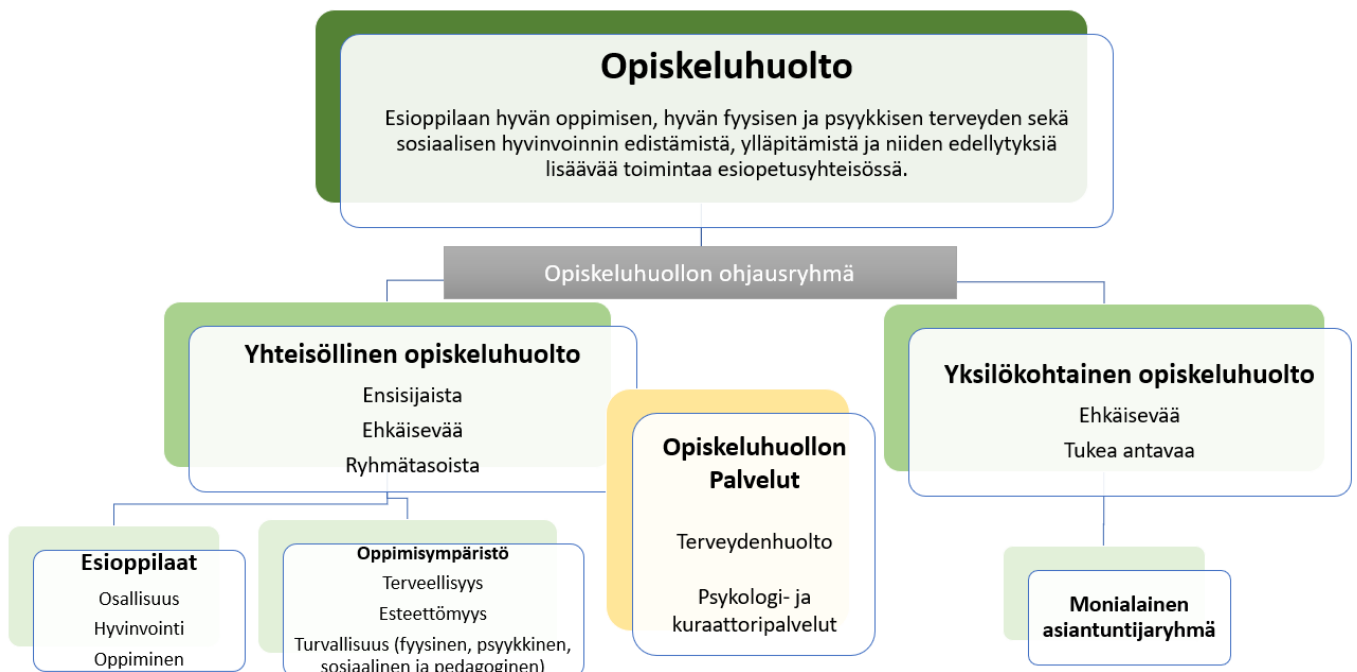
Opiskeluhoilto-suunnitelma on tehty yhdessä Salon kaupungin opiskeluhoillon ohjausryhmän, hyvinvointialueen opiskeluhoiltohenkilöstön ja esiopetuksen henkilöstön kanssa. Valtion erityisasustus yhteisöllisen opiskeluhoillon vahvistamiseen ja kehittämiseen vuodelle 2023 on mahdollistanut hanketyöntekijän palkkaamisen, joka on myös osallistunut opiskeluhoilto-suunnitelman laadintaan.

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Esiopetuksessa oleville lapsille kuuluu opiskeluhoitopalvelut eli neuvolan terveydenhuollon palvelut sekä opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut. Salon kaupungin esiopetus tekee yhteistyötä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (Varha) kanssa, joka vastaa opiskeluhoitopalveluista.

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä opiskeluhoollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Opiskeluhoito liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Sen tavoitteena on lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen.

Opiskeluhoitotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Esiopetusaika itsessään on arvokasta ja tärkeää kasvun aikaa lapselle. On hyvä muistaa, että lapsi ei harjoittele esiopetuksessa erilaisia taitoja vain koulun vuoksi, vaan hän harjoittelee näitä taitoja koko elämää varten.

Mukaiiltu kuvasta teoksessa Toisella asteella toimien: Opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle. Hietanen-Peltola, Marke; Laitinen, Kristiina; Järvinen, Jouni; Fagerlund-Jalokinos, Susanna (2019)

Salon kaupungin esiopetuksessa on lapsia noin 390 ja esiopetusta annetaan 20 yksikössä. Tehostettua ja erityistä tukea saa noin 17% ja maahanmuuttotautaisia lapsia on noin 12% kaikista Salon kaupungin esiopetuksessa olevista lapsista.

Salon esiopetusyksiköissä on erityispiirteitä, jotka tulee ottaa huomioon, kun tehdään työtä esioppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Erityispiirteitä voivat olla esimerkiksi: esiopetusryhmät, jotka toimivat päiväkodin yhteydessä sekä esiopetusryhmät, jotka toimivat koulun yhteydessä tai esiopetusyksiköt, joissa lapsilla on tarve esiopetuskuljetuksen järjestämiseen tai esiopetuksen järjestäminen ympärivuorokautisessa tai laajennetuun aukioloajoin toimivassa päiväkodissa.

Salon kaupungilla esiopetuksen käytössä on kuraattoripalveluja 0,25 htv, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen psykologipalveluja 0,579 htv sekä neuvolan terveydenhoitajan palveluja 1 htv ja lääkärin palveluja 0,02 htv.

Yksikkökohtainen arvio opiskeluhoollon tarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista kirjataan esiopetusyksikön työsuunnitelmaan.

1.1. Neuvolapalvelut

Esiopetusikäisille lapsille kuuluu neuvolan terveydenhuollon palvelut. Lastenneuvolassa pyritään turvaamaan jokaiselle lapselle mahdollisimman hyvä terveys ja edistämään koko perheen hyvinvointia. Lastenneuvolatyö on yksilöllistä, perhekeskeistä ja luottamuksellista. Neuvolassa tuetaan perheitä kasvussa vanhemmuuteen ja rohkaistaan huoltajia luottamaan omiin kykyihinsä ja voimavaroihinsa. Neuvolatyön tavoitteena on perheen terveiden elintapojen edistäminen ja lapsen terveen kehityksen esteiden tunnistaminen ja poistaminen mahdollisuuksien mukaan. Neuvolassa on määräaikaiset terveystarkastukset, niihin liittyvät tutkimukset ja rokotukset, terveysneuvonta ja keskustelut sekä kotikäynnit. 6-vuotistarkastuksessa ajankohtaisia asioita ovat kouluvalmius, esiopetus, rokotusohjelman toteutuminen, neuvolakäyntien päätyminen ja neuvolaiästä siirtyminen kouluterveydenhuoltoon. Mahdolliset esiopetuksen kirjaamat ja tiedoksi lastenneuvolaan lähettämät havainnot ja terveiset huomioidaan neuvolakäynnillä. 6-vuotiaista lasta havainnoidaan ja tutkitaan yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa keskustellen.

Neuvolapalvelut tuottaa Varsinais-Suomen hyvinvointialue.

1.2. Kuraattori- ja psykologipalvelut

Esiopetusikäiset lapset, joille on muodostunut jo aikaisemmin asiakassuhde kuntoutuspalveluihin, ohjataan ensisijaisesti olemassa olevien palvelujen piiriin. Lapselle ja hänen huoltajalleen on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä esiopetuspäivänä sen jälkeen, kun lapsen huoltaja on tätä pyytänyt. Opettajan on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin, jos hän arvioi, että lapsi tarvitsee heidän palvelujaan. Huoltajia tiedotetaan yhteydenotosta. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Opettajan on mahdollista konsultoida psykologia tai kuraattoria lapsen asioissa myös anonymisti, jolloin lapsen henkilötietoja ei kerrota. Psykologin tai kuraattorin on myös mahdollista tulla mukaan yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmään, jos etukäteen sovitaan konsultaatiosta.

Kuraattori- ja psykologipalvelut tuottaa Varsinais-Suomen hyvinvointialue.

2. Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto tarkoittaa toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään esioppilaiden oppimista, terveyttä, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Se luo edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Esiopetusyhteisön ja -ryhmien hyvinvointia seurataan, arvioidaan ja kehitetään. Vastuu yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisesta kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville ammattilaisille.

Lasten ja huoltajien osallisuus on tärkeä osa yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Kuulluksi tuleminen ja osallisuutta lisäävät toimintatavat vahvistavat esioppilaiden hyvinvointia sekä edesauttavat ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista sekä tarvittavan tuen järjestämistä.

Salon kaupungin esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon painopiste tänä lukuvuonna on lapsen läsnäolon tukeminen ja lapsen poissaolojen seuranta esiopetuksessa. Tähän liittyen on Salossa koottu tukimateriaalia esiopetuksen työntekijöiden työn tueksi ja päiväkotien johtajia sekä esiopetusryhmien opettajia on koulutettu

käyttämään tätä menetelmää. Painopisteen toteutumista arvioidaan yksikkökohtaisesti lukuvuosittain opiskelun järjestäjän arviointilomakkeella.

2.1. Opiskeluhuollon ohjausryhmä

Salon kaupunki opetuksen järjestäjänä nimeää opiskeluhuollon ohjausryhmän, jossa on mukana esiopetuksen edustus. Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa järjestäjätasolla opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmän toiminnasta vastaa perusopetusjohtaja. Opiskeluhuollon ohjausryhmän tehtävänä on huolehtia, että opiskeluhoitosuunnitelmaa päivitetään sekä, että siinä mainitut tavoitteet ja toimet toteutuvat. Ohjausryhmä suunnittelee tarvittavat koulutukset ja toimenpiteet kerätyn hyvinvointitiedon pohjalta. Ohjausryhmä käsittelee esiopetuksen opiskeluhoitoryhmien arvioinnit.

Ohjausryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Ryhmään kuuluvat kutsutut opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen edustajat. Ryhmän toiminnasta ja yleisistä linjauksista tiedotetaan päiväkotien johtajia, esiopetuksen opettajia ja opiskeluhuollon henkilöstöä.

2.2. Yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmä ja sen johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Jokaisessa esiopetusyksikössä toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, jonka tavoitteena on kehittää toimintakulttuuria ja keskittyä yhteisöllisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Opiskeluhoitoryhmän tehtäviin voi kuulua esimerkiksi toimintatapojen luominen yhteisölliselle ja ennaltaehkäisevälle työlle, opiskeluhoitoryhmän omien toimintatapojen kehittäminen ja arviointi, esioppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden osallisuuden varmistaminen, opiskeluhollostä tiedottaminen ja yhteisöllisen opiskeluhoitotyön seuranta ja arviointi.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmän tapaamisessa keskustellaan ja jaetaan ajatuksia ajankohtaisista havainnoista ja ilmiöistä, jotka koskevat esioppilaiden arkea ja hyvinvointia (esimerkiksi ilmapiiri, työrauha, kiusaaminen tai osallisuus). Tapaamisessa pyritään löytämään yhteisiä toimintatapoja näihin ilmiöihin liittyen. Yhteisöllisen opiskeluhuollon näkökulma on ryhmätasoinen, eikä siellä näin ollen käsitellä yksittäisten lasten asioita. Tärkeää on, että aihe nousee esiopetusryhmän tarpeesta. Esioppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat pohjana yhteiselle keskustelulle.

Esiopetusyksiköiden opiskeluhuollon ryhmää ja opiskeluhoitotyötä johtaa päiväkodinjohtaja, joka myös kutsuu ryhmän koolle. Tapaamisia pidetään erilaisilla kokoonpanoilla käsiteltävästä asiasta riippuen. Ryhmään kutsutaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, esiopetusryhmien opettajat, neuvolaterveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen psykologi ja esiopetuksen kuraattori sekä yhteistyökoulujen alkuopettajat, erityisopettaja ja rehtori. Ryhmässä voi olla mukana myös huoltajien ja esioppilaiden edustus. Tarvittaessa ryhmä voi kuulla myös muita käsiteltäviin asioihin liittyviä asiantuntijoita. Yhteisessä keskustelussa huomioidaan jokaisen osallistujan näkökulma ja tapaamisesta laaditaan muistio.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmä kokoontuu lukuvuoden aikana vähintään kaksi kertaa ja tarvittaessa useammin. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän tapaamisia tulee pitää aina, kun esioppilaiden kesken esille nousee jokin ilmiö tai aihe, joka koskee esioppilaiden hyvinvointia ja johon kaivattaisiin monialaista näkökulmaa tai konsultaatiota.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokoonpano ja toimintatavat kirjataan yksikkökohtaisesti esiopetuksen työsuunnitelmaan.

2.3. Pesarapuuttuminen

Pienet lapset opettelevat toimimaan ihmissuhteissa ja he voivat matkia jotain näkemäänsä tai keksiä tapoja puhua ja toimia. Ikävät ja alistavat tavat alkavat usein sattumalta ja pienistä hetkistä eli pieninä ”pisaroina” mukavan leikin ja puuhan aikana. Pienillä lapsilla tällainen toiminta ei yleensä ole tarkoituksellista vaan se on usein satunnaista, huomaamatonta ja tiedostamatonta.

Pesarapuuttuminen on malli pienten lasten kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn. Mallin ajatuksena on puuttua loukkaavaan toimintaan jo ”pisaravaiheessa” eli ennen kuin se muuttuu tarkoitukselliseksi ja pitkäkestoiseksi kiusaamiseksi. Pesarapuuttumisessa tilanne siis pysäytetään heti, kun loukkaavaa toimintaa havaitaan.

Pesarapuuttumisen mallissa aikuisen tulee pysäyttää loukkaavan tai häiritsevän toiminnan heti, esimerkiksi kysymällä: ”Huomasitteko, mitä tässä juuri tapahtui?”. Aikuisen tulee toimia rauhallisesti, tuomitsematta ja syyttämättä ketään. On tärkeää, että lapset lähtevät keskusteluun mukaan pelkäämättä ja luottavaisin mielin. Keskustelussa lapset puhuvat ja punnitsevat tapahtuneen mukavuutta kaikkien kannalta. Tärkeää mallin toteuttamisessa on jatkuvat toistot ja systemaattisuus.

2.4. Lapsen läsnäolon tukeminen esiopetuksessa

Esiopetus itsessään on arvokasta kasvun ja oppimisen aikaa. Lapsi oppii esiopetusvuoden aikana paljon asioita ja taitoja elämäänsä varten. Jokainen esiopetuspäivä on tärkeä ja siksi on erittäin tärkeää, että lapsen läsnäoloa esiopetuksessa tuetaan. Myönteiset oppimiskokemukset ja leikki vahvistavat lapsen itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja ja näin ollen tukevat myös lapsen läsnäoloa. Läsnä- sovellus ja Effican päiväkirja toimivat välineinä läsnäolon seurannassa.

Päiväkodin johtajan kanssa käydään keskustelua, jos lapsen läsnäolo ei toteudu suunnitellusti. Myös opiskeluhuoltohenkilöstöä tulee konsultoida matalalla kynnyksellä, jos poissaolot kiinnittävät huomiota ja asiasta syntyy huoli. Huoltajiin otetaan yhteyttä heti ensimmäisen poissaolopäivän päätyttyä. Kuljetusoppilaan poissaoloon reagoidaan välittömästi olemalla yhteydessä huoltajiin. Tärkeää on myös muistaa lapsen oikeus tulla kuulluksi ja olla osallinen omaan elämäänsä vaikuttaviin asioihin.

Poissaolojen syy selvitetään ja asiasta keskustellaan sekä lapsen että huoltajien kanssa. Lapsen kanssa keskusteluun on kehitetty kuvat, jotka helpottavat asian käsittelyä lapsen kanssa. Lapsen voi olla helpompi saada ajatuksensa kuuluviin kuvien kautta.

Jos tilanne ei selvittelyn jälkeen korjaannu, opettaja kutsuu huoltajat keskustelemaan esiopetuksen tavoitteiden toteutumisesta. Tässä tapaamisessa on tärkeää myös sopia tarvittavista tukitoimista. Jatkuva yhteistyö lapsen ja huoltajien kanssa on tärkeää. Käytettyjen tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa ja tarvittaessa tukitoimia vahvistetaan ja monialaista yhteistyötä tiivistetään.

Jos huoltajat kieltäytyvät yhteistyöstä, esiopetuksen opettajalla on velvollisuus tehdä lapsen hyvinvointiin vedoten lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoitus pohjautuu huoleen poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä sekä esiopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen vaarantumisesta.

Lastensuojelulaki 2§ vastuu lapsen hyvinvoinnista, Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin 4 a.,
Tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus (lastensuojelulaki)

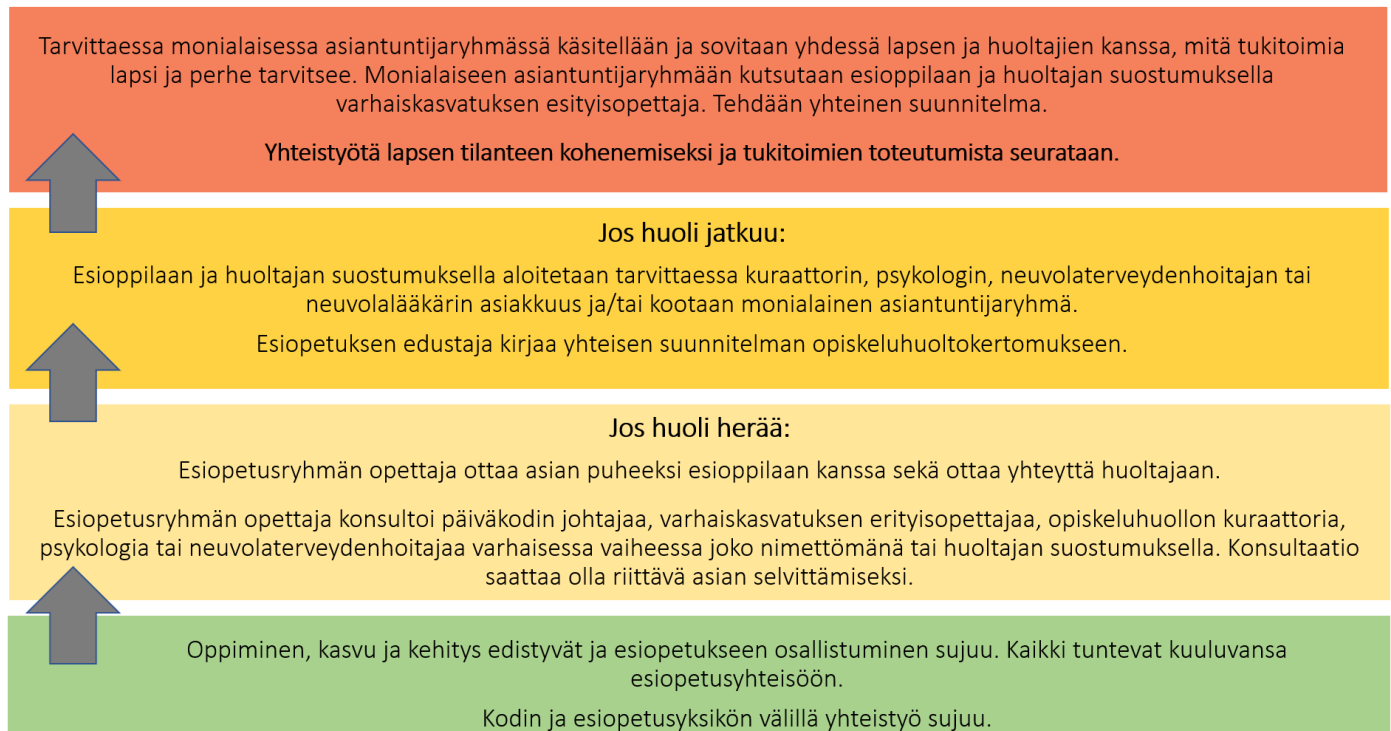
3. Yksilökohtainen opiskeluhoito

Opiskeluhoiton tavoitteena, yhteisöllisen opiskeluhoiton lisäksi, on turvata yksilökohtainen varhainen tuki kaikille sitä tarvitseville. Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon kuuluvat neuvolaterveydenhoito, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki.

3.1. Lapsen ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin

Esiopetusta saavat lapset ovat oikeutettuja oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin opiskeluhoiton palveluihin. Esioppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoiton psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun lapsi tai huoltaja on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan aina tapauskohtaisesti esioppilaan tueksi. Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu vapaaehtoisuuteen ja siihen pyydetään huoltajan suostumus. Lapsen osallisuus ja mielipiteet huomioidaan toimenpiteissä ja ratkaisuisissa ikä ja kehitystaso huomioiden.

Esiopetusryhmän opettajan arvioidessa lapsen tarvitsevan opiskeluhoiton palveluita, on hän yhteydessä huoltajaan. Tarvittaessa konsultoidaan päiväkodin johtajaa, varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, opiskeluhoiton kuraattoria, psykologia tai neuvolaterveydenhoitajaa nimettömänä tai huoltajan suostumuksella. Huoltaja ei voi kieltää alaikäistä lasta käyttämästä koulukuraattori- tai psykologipalveluita. Yksilökohtainen opiskeluhoito voi käynnistyä lapsen tai huoltajan aloitteesta, opiskeluhoiton kuraattorin, psykologin, neuvolaterveydenhoitajan tukikäynneillä tai perustettavassa yksilökohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä.

Mukaiutu kuvista Opiskeluhoollollinen polku, esiopetus. Lapsen paras – yhdessä enemmän -hanke (Lape) 2017-2018.

3.2. Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä

Yksittäistä lasta koskevat asiat voidaan käsitellä yksilökohtaisessa moniammatillisessa opiskeluhoitoryhmässä. Ryhmän kokoonpano perustuu huoltajien suostumukseen eli huoltajat päättävät yhteistyötahot, jotka ryhmän tapaamiseen kutsutaan. Lapsen huoltajat kutsutaan aina opiskeluhoitotapaamiseen kutsukirjeellä. Yksilökohtaisessa moniammatillisessa opiskeluhoitoryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus, johon ryhmän työssä kertyvät tiedot kirjataan. Ryhmän esiopetuksen edustaja kirjaa välttämättömät tiedot opiskeluhoollon järjestämiseksi opiskeluhoitokertomukseen. Opiskeluhoitokertomukseen voidaan kirjata, että lapsi saa kasvun ja oppimisen tukea tai tieto, että tuen antamista selvitetään.

Opiskeluhoitokertomus kirjataan Wilma -järjestelmään. Opiskeluhoitokertomuksen katseluoikeus on vain henkilöillä, joille on pyydetty oikeus tarkastella muistiota. Opiskeluhoitokertomus arkistoidaan arkistointiohjeiden mukaisesti. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Opiskeluhoitokertomukset muodostavat opiskeluhoitokertomuksen. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Opiskeluhoitokertomukseen tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Opiskeluhoitokertomuksen tiedot ovat salassa pidettäviä ja tietojen luovuttaminen muille, kuin ryhmän jäsenille tapahtuu huoltajan suostumuksella. Lapsen yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on kuitenkin salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä lapsen opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle lapsen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä lapsen huoltajan suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.

3.3. Lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

Esioppilaille tarjotaan erityisruokavalion mukaista ruokaa, mikäli siihen on terveydelliset, uskonnolliset tai eettiset syyt. Erityisruokavaliot, joissa ruokavalio on osa sairauden hoitoa, edellyttävät hoitavan lääkärin todistusta. Lääkärintodistus vakavia tai hengenvaarallisia oireita aiheuttavasta ruoka-allergiasta tulee pyytää oman neuvolan lääkäriltä tai muulta lasta hoitavalta lääkäriltä ja se on aina määräaikainen (voimassa korkeintaan yhden vuoden kerrallaan). Huoltajien kanssa käydään läpi ruoka-allergian aiheuttajat ja oireet sekä ruoan välttämistarkkuus kunkin ruoan kohdalla. Lisäksi sovitaan yksityiskohtaiset toimintatavat eri tilanteisiin: voiko lapsi annostella itse ruokaa linjastosta ja miten toimitaan, jos lapsi altistuu tai saa allergiareaktion sekä miten toimitaan retkillä. Pysyvää ruokavaliohoitoa edellyttävistä sairauksista, kuten keliakia ja diabetes, tarvitaan vain kertaluontoinen ilmoitus. Vanhempien ilmoitus erityisruokavalion ilmoituskaavaketta käyttäen riittää, kun kyseessä on uskonnolliset tai eettiset syyt tai lapsi noudattaa vähälaktoosista/laktoositonta ruokavaliota. Erityisruokavalion tarve ilmoitetaan erillisellä lomakkeella.

Salon kaupungin esiopetuksessa on käytössä lääkehoitosuunnitelma, joka laaditaan lääkehoitoa esiopetuspäivän aikana tarvitsevalle.

4. Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhuolto on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Keskeistä on lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja yhteistyötä.

Esiopetusyksikkökohtainen yhteistyön toteuttaminen kuvataan esiopetuksen työsuunnitelmassa.

4.1. Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä kanssa

Yhteisölliseen opiskeluhuoltoryhmään voidaan kutsua, esiopetuksen ja opiskeluhuollon henkilöstön lisäksi, esioppilaiden ja huoltajien edustus. Lasten ja huoltajien osallisuutta hyödynnetään myös esimerkiksi erilaisilla kyselyillä ja vanhempainilloissa. Päivittäiset keskustelut sekä lasten että huoltajien kanssa ovat tärkeä osa osallisuutta. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaa lapsille ja huoltajille tilanteen mukaan esiopetusryhmän opettaja, opiskeluhuollon henkilöstö tai päiväkodin johtaja.

Valtion erityisasvustuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamiseen ja kehittämiseen vuodelle 2023 mahdollistaman hankkeen kautta Salossa on lähdetty kehittämään menetelmiä, joilla lasten ja huoltajien osallisuutta opiskeluhuollossa voitaisiin lisätä. Hankkeen myötä on kehitetty myös toimintatapoja yhteisölliseen opiskeluhuoltoon liittyen yhdessä päiväkotien johtajien ja esiopetuksen henkilöstön kanssa.

4.2. Yhteistyön järjestäminen esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opetuksen järjestäjä seuraa opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista esiopetusyksiköissä ja tarkistaa sitä tarvittaessa. Yksikkökohtaiset tarkennukset opiskeluhoitosuunnitelman toimeenpanossa toteutetaan jokaisessa yksikössä. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän toimintaa arvioidaan lukuvuoden päättyessä opetuksen järjestäjän arviointilomakkeella. Päiväkodin johtaja vastaa oman esiopetusyksikkönsä henkilöstön perehdyttämisestä opiskeluhoitosuunnitelman sisältöön ja toteuttamiseen. Sekä päiväkodin johtaja että varhaiskasvatuksen hallinto tiedottavat esiopetuksen henkilöstöä opiskeluhoiton periaatteista ja toiminnasta. Esiopetuksen henkilöstön osaamista yhteisölliseen opiskeluhoitoon liittyen varmistetaan kouluttamalla henkilöstöä opiskeluhoitollisesta näkökulmasta aina tarpeen mukaan.

Esiopetus yksiköissä tehdään yhteistyötä erilaisten verkostojen kanssa. Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa tehdään monialaista yhteistyötä. Salon kaupungin esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Yhteistyötä tehdään muun muassa hyvinvointialueen perhekeskuksen ja lastensuojelun kanssa. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen opiskeluhoiton käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen hallinto tiedottaa esiopetuksen yhteistyötahoja yleisistä opiskeluhoitoa koskevista periaatteista ja toiminnasta. Silloin, kun on kyseessä yksilökohtainen opiskeluhoito eli asia koskee yhtä lasta, huolehtii esiopetusryhmän opettaja yhteistyötahoille tiedottamisen.

4.3. Opiskeluhoiton moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Opiskeluhoiton lisäksi lapsella on oikeus perusopetuslaissa säädettyyn pedagogiseen tukeen, eli kasvun ja oppimisen tukeen, heti tuen tarpeen ilmetessä (kolmiportainen tuki). Opiskeluhoitolain mukainen yksilökohtainen opiskeluhoito ja kasvun ja oppimisen tuki eroavat oikeudellisesti toisistaan, sillä kasvun ja oppimisen tuki ei edellytä huoltajan suostumusta. Molemmissa on kuitenkin lähtökohtana yhteistyö ja vuorovaikutus lapsen ja huoltajan kanssa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito (kuten psykologi- tai kuraattoripalvelut) voi toimia pedagogisen tuen rinnalla ja niillä voidaan täydentää esioppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Jokaisen lapsen kohdalla arvioidaan opiskeluhoiton tarve tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyen. Lapsen tehostetun- ja erityisen tuen suunnitteluun kootaan moniammatillinen asiantuntijaryhmä kunkin lapsen kohdalla yksilöllisesti. Opiskeluhoiton toimijat voivat olla mukana tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Päävastuussa pedagogisen tuen suunnittelussa on esiopetusryhmän opettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jotka laativat pedagogiset asiakirjat.

5. Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Lapsella on oikeus fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvalliseen oppimisympäristöön sekä työrauhaa tukevaan rauhalliseen ilmapiiriin esiopetusryhmässä. Tämä edellyttää suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista. Kaikissa Salon kaupungin esiopetusyksiköissä on sitouduttu ennalta ehkäisemään kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa. Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa suoraa tai sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista

kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Yksittäiset riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista.

Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja. Kiusaamisen ehkäisy perustuu aikuisen omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön sekä ymmärrykseen siitä, että aikuinen itse vaikuttaa ilmiön olemassaoloon. Aikuisen toiminta ja valinnat voivat ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa niiden syntymistä. Aikuisen tehtävä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä. Kiusaamisen ehkäisy tulisikin nähdä osana arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu ja muotoutuu ryhmän ja lasten taitojen mukaan. Kiusaamisen ehkäiseminen on hyvä aloittaa mahdollisimman varhain. Kiusaamisen juuret löytyvät jo pienten lasten parista ja on tärkeää katkaista kiusaamisen kierre mahdollisimman varhain sekä ehkäistä sen syntymistä. Se edellyttää tietoisuutta kiusaamisesta sekä tietoa kiusaamisen ehkäisyn keinoista. Keskeisiä tekijöitä ovat lasten vuorovaikutustaitojen ja empatiakyvyn vahvistaminen ja olennaista on tukea lasten myönteisiä vertaissuhteita ja ryhmässä toimimisen taitoja. Esiopetuksen työntekijän tehtävä on havainnoida tarkasti ja sensitiivisesti lapsiryhmäänsä ja huolehtia siitä, että jokainen lapsi pääsee ryhmän toimintaan ja leikkiryhmiin mukaan.

Turvallisuuden vahvistamisen ja kiusaamista ehkäisevän työn tulee olla tehokasta ja tuloksellista, sen tulee olla myös suunnitelmallista ja johdonmukaista. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa osallistaen lapsia ja huoltajia. Suunnitelman laatiminen perustuu yhteiseen ymmärrykseen kiusaamisesta ilmiönä. Se edellyttää keskustelua ja pohdintaa siitä, miten yksikössä kiusaaminen ymmärretään sekä mitä sillä tarkoitetaan. Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä suunnitellut toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi laaditaan esiopetusryhmäkohtaisesti.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisen lähtökohtana on lapsien ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisen lähtökohdat, toteuttaminen ja oppimisen yleinen tuki tukevat myös turvallisuuden edistämisen tavoitteita ja käytäntöjä esiopetuksessa sekä varhaiskasvatuksessa. Turvallisuuskulttuuria edistää kaikki myönteistä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeva toiminta: ilmapiiri, hyvät ja toimivat lasten ja aikuisten väliset sekä lasten keskinäiset suhteet, aikuisten väliset suhteet sekä jatkuvuuteen ja avoimuuteen perustuvat suhteet koteihin ja yhteistyökumppaneihin. Terveiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen on samalla myös kriisitilanteiden ennalta ehkäisyä ja niihin varautumista.

Kriisisuunnitelma sisältyy yksikön turvallisuuskansioon, jossa määritellään toiminta äkillisissä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmaa päivitetään ja henkilöstö perehdytetään lukuvuosittain.